

УДК 329.78:355.097.2 (477,43)
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.84.46>

I. М. Шоробура

доктор педагогічних наук, професор,
ректор Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ АКАДЕМІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті розкрито особливості волонтерської діяльності в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії в умовах воєнного стану.

Подано визначення волонтерства, його значення, принципи, основні напрями діяльності в академії.

Особлива увага приділена таким напрямам, як організація навчально-виховної роботи закладу в умовах воєнного стану, допомога Збройним Силам України, допомога біженцям, навчально-просвітницька робота серед евакуйованого та місцевого населення безпосередньо і через соціальні мережі.

Зокрема відмічено, що допомога ЗСУ була спрямована на збір коштів на закупівлю засобів захисту, взуття, білизну для воїнів. Коштами колективу були закуплені бронжилети, тактичні рукавиці, біноклі, професійний БПЛА, тактичні рюкзаки, медикаменти, продукти тощо.

Відзначено також про допомогу тимчасово переміщеним особам, надання їм місця у гуртожитку, організацію безкоштовного харчування. В академії здійснюється навчально-просвітницька робота, психологічне консультування серед евакуйованого та місцевого населення через безпосередні контакти та мережу інтернет. Також показано, що на базі закладу постійно працює освітній хаб. Викладачі та студенти беруть участь та ведуть курси з історії України, української мови, працюють з дорослими та дітьми дошкільного й шкільного віку тимчасово переміщених осіб за їх бажанням.

Також акцентовано, що студенти і викладачі постійно беруть участь у патріотичних флешмобах, записують і поширюють патріотичні нотатки, авторську поезію та музику, відеозаписи, спрямовані на підтримку ЗСУ та переселенців в соціальних мережах. Підготовлено концертні програми для воїнів та переселенців.

Підкреслено, що академією під егідою Хмельницького обласного Департаменту освіти проводиться відкритий патріотичний фестиваль-конкурс «З Україною в серці», заявки про участь в якому подають діти й підлітки з усієї України.

Виділено принципи волонтерської діяльності в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії як-от: добровільність, неприбутковість, колективність.

Ключові слова: волонтерська діяльність, воєнний стан, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, принципи волонтерської діяльності, напрями волонтерської діяльності.

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах воєнного стану, волонтерська діяльність у різних сферах особливо актуальна. Волонтерський рух добровольців дозволяє відчувати свою корисність.

У науковій літературі волонтерство визначено як благодійність, що здійснюється добровільно та усвідомлено фізичними особами, спрямована на виконання робіт та послуг і базується на принципах гуманності, гласності, законності, рівності для досягнення суспільно-значимих цілей.

Усвідомлюючи величезну роль волонтерства, Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй в 1985 році своїм рішенням визначила 5 грудня як Міжнародний день волонтерів [1].

В США майже половина населення займаються добровільною діяльністю, у Канаді та Ірландії такою діяльністю зайнято близько третини жителів. Щорічно волонтерству присвячують свій час більше 100 мільйонів чоловік населення планети.

Волонтерський рух розпочав свою діяльність у 1859 році. Це, насамперед, добровільна допомога

населенню у вирішенні соціальних проблем, це інвестиція свого часу, зусиль та таланту, ініціативи щодо допомоги людям.

Волонтерство – це унікальна можливість стати кращим, отримати унікальний досвід, професійні навички, нових друзів та корисні знайомства на безоплатній основі та бажанні людини допомогти.

У наш час важливе значення має діяльність волонтерів та благодійних організацій, які здійснюють благодійність в сфері допомоги учасникам ЗСУ, членам їх сімей, учасникам масових акцій цивільного протесту в Україні. Активно приєдналась до волонтерської діяльності і Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, яка уже 100 років, поспіль готує педагогів для освітньої галузі Подільського краю [5].

Аналіз сучасних досліджень та публікацій. У сучасних наукових дослідженнях визначається сутність волонтерства, його принципи, особливості в різних сферах. Науковці, зокрема, Т. Крижановська визначають волонтерську діяль-

ність як добровільну та неприбуткову діяльність фізичних осіб – волонтерів, спрямовану на допомогу особам, що перебувають у складних життєвих обставинах та потребують допомоги, що сприяє самореалізації волонтера. А. Капська, В. Назарук, О. Любарська, В. Петрович та Ю. Поліщук у своїх працях визначили основні принципи волонтерства: гласність роботи, гуманізм та співчуття, альтруїзм та самовідданість, чуйність, партнерство, добровільність і милосердя [2].

Мета статті. Розкрити сутність, значення та принципи волонтерської діяльності, показати її основні напрями у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії.

Виклад основного матеріалу. З часу оголошення воєнного стану, керуючись Кодексом цивільного захисту України (№ 1259-IX від 19.02.2021), указами Президента України щодо запровадження та продовження строку дії воєнного стану в Україні, розпорядженням Кабінету України Міністрів України від 28 грудня 2021 р. №1742-р «Про затвердження плану основних заходів цивільного захисту на 2022 рік», галузевого плану основних заходів цивільного захисту Міністерства освіти й науки України на 2022 рік, Плану основних заходів територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту у 2022 році, Організаційно-методичних вказівок з підготовки населення Хмельницької області до дій у надзвичайних ситуаціях на 2022-2023 роки, Плану основних заходів цивільного захисту територіальної підсистеми єдиної системи цивільного захисту на 2022 рік, Плану першочергових заходів Департаменту освіти й науки Хмельницької облдержадміністрації з організації цивільного захисту в закладах освіти області та Плану першочергових заходів Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії з організації цивільного захисту на 2022 рік ректоратом видано накази і розпорядження щодо перебудови навчально-виховного процесу, роботи усіх служб академії в умовах воєнного стану [4].

З перших днів працівники й студенти активно включилися у різноманітні акції, волонтерські проекти, спрямовані на допомогу Збройним Силам України.

Робота велася за такими напрямками:

- організація навчально-виховної роботи закладу в умовах воєнного стану;
- допомога Збройним Силам України;
- допомога біженцям;
- навчально-просвітницька робота серед евакуйованого та місцевого населення безпосередньо і через соціальні мережі.

Ми розпочали допомогу збройним силам України. З першого дня неоголошеної війни викладачі й студенти організували збір коштів на закупівлю засобів захисту, взуття, білизну для воїнів.

Коштами колективу були закуплені бронезилети, тактичні рукавиці, біноклі, тактичні рюкзаки, медикаменти, продукти тощо. Протягом війни щоденно плетуться маскувальні сітки. Всього передано військовим більше 450 маскувальних сіток. Студенти й викладачі шиють маскувальний одяг для ЗСУ, так звані «кікімори».

Військовозобов'язані викладачі та студенти виконують свій громадянський обов'язок стосовно захисту України як на полях військових дій, так і в територіальній обороні та волонтерському русі.

У гуртожитку гуманітарно-педагогічної академії виділені місця для тимчасового перебування переселенців. За попередній час там знайшли прихисток більше 300 людей. На сьогоднішній день проживає біля 30 евакуйованих зі Сходу студентів з Бахмута, Горлівського інституту іноземних мов Донбаського національного університету та близько 40 внутрішньо переміщених осіб, серед яких сім'ї з немовлятами й дітьми дошкільного й молодшого шкільного віку. Для них в студентській їдальні було організовано безкоштовне харчування коштом колективу. Для дітей і дорослих закуплені продукти й засоби індивідуальної гігієни в т.ч. дитячі підгузники, матраци, медикаменти. Для тимчасово переміщених осіб та їх дітей на території академії проводяться спортивно-масові, навчально-розвиваючі та розважально-ігрові заходи.

В академії здійснюється навчально-просвітницька робота, психологічне консультування серед евакуйованого та місцевого населення як безпосередньо так і через соціальні мережі. Внутрішньо переміщеним особам і їх родинам, а також усім, хто переживає стрес, внутрішню тривогу, страх, депресію тощо викладачами і під їх керівництвом – майбутніми студентами-практичними психологами надається психологічна допомога, а саме: індивідуальні й групові консультації як дистанційні так і безпосередні. Наші психологи працюють на телефонах довіри, надають допомогу вчителям, які працюють з евакуйованими дітьми.

На базі закладу постійно працює освітній хаб. Викладачі та студенти беруть участь та ведуть курси з історії України, української мови, працюють з дорослими й дітьми дошкільного й шкільного віку тимчасово переміщених осіб за їх бажанням.

Випускники-бакалаври дошкільної освіти організували інтелектуальний освітній хаб «Використання евротехнологій у роботі з дошкільниками». Це оригінальні евротехнології, зокрема лепбук, сторітеллінг, вальдорфські малюнки, унікальні долоньки та ін. Ці технології спрямовані на формування у дошкільників інтелектуальних здібностей, пізнавальних психічних процесів, вміння жити у змінному соціумі, пізнавати світ.

Також були проведені консультації для батьків дітей-переселенців, зокрема, «Взаємодія батьків і дітей в умовах воєнного стану». Випускники

академії поінформували батьків про зміст і форми діяльності з дітьми, про зняття у них рівня тривожності в складних умовах воєнного стану. По закінченні були проведені спільні ігри батьків та дітей.

Викладачами декоративно-прикладного мистецтва, хореографії, музики проводяться майстер-класи, групові та індивідуальні заняття для зацікавлених дітей і дорослих [3].

Студенти та їх батьки протягом квітня й травня 2022 р. працювали на кухні військовослужбовців територіальної оборони. Викладачі й студенти залучаються до освітньої роботи, організують дозвілля з дітьми дошкільного віку, батьки яких є тимчасово переміщеними особами.

Ідальня Академії на волонтерських засадах протягом березня, квітня, травня й червня забезпечує безкоштовним харчуванням біженців, а також свіжою випічкою – волонтерські організації (КАРІТАС).

Студенти й викладачі постійно беруть участь у патріотичних флешмобах, записують і поширюють патріотичні нотатки, авторську поезію та музику, відеозаписи, спрямовані на підтримку ЗСУ та переселенців в соціальних мережах, підготовлено концертні програми для воїнів та переселенців.

Наданий час Академією під егідою Хмельницького обласного Департаменту освіти проводиться відкритий патріотичний фестиваль-конкурс «З Україною в серці», заявки про участь в якому подають діти й підлітки з усієї України.

Висновки. Волонтерство в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії – це можливість впливати на події воєнного стану, ініціювати власні проекти, допомогти нашим Збройним Силам України, переселенцям, змінювати місто та країну. Волонтери не лише проявляють себе, а й здобувають нові знання і навички, намагаються зробити життя людей кращим. Допомагаючи іншим, ми ініціюємо позитивний рух в суспільстві, впливаємо на довкілля та надихаємо людей на творення добра у цей складний для України час.

Волонтерська діяльність в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії будується на таких провідних принципах, як добровільність, де наш колектив самостійно обирає зручні для себе напрями та сфери надання волонтерської допомоги. Це також принцип неприбутковості, означає,

що волонтерська допомога надається безоплатно. Також волонтерство в Україні регулюється двома основними документами: Законом України «Про волонтерську діяльність», який був прийнятий у 2011 році, та загальною Декларацією Волонтерів. Закон визначає, що залучати волонтерів до своєї діяльності можуть лише неприбуткові організації та установи [4].

Загальна Декларація Волонтерів підтримує право кожної особи на вільне об'єднання у спілки для волонтерської діяльності без будь-якої дискримінації щодо культурного, етнічного походження, фізичного, соціального та економічного становища. Наші викладачі та студенти витрачають свій час, талант та енергію на користь Збройним Силам України, інших людей, працюючи індивідуально та в колективі.

Перспективи подальших розвідок щодо волонтерської діяльності ХГПА у воєнний час ми вбачаємо у розробці методичних рекомендацій з цієї проблеми, використання їх у практичній діяльності волонтерів.

Список використаної літератури:

1. *Волонтерська діяльність в Україні. Організація під час дії воєнного стану.* (2002). Уклад.: Петков, С. В., Копотун, І. М., Коропатнік, І. М., Кривенко, О. В., Ануфрієв, М. І., & Курилюк, Ю. Б. Видавничий дім «Професіонал», 2022.
2. *Волонтерський рух в Україні: метод. реком.* (2019). Уклад.: Леонова, В. І. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович.
3. *Духовні витоки Поділля: Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія в історії краю (до 100-річчя заснування закладу).* (2022). Матеріали XI всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 20 трав., 2021 р.). Хмельницький: ХГПА.
4. *Про волонтерську діяльність: Закон України від 19 квітня 2011 р. № 3236-17.* (2011). Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
5. *Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія: історія 100-літнього поступу: інформаційний збірник.* (2021). Уклад.: Шоробура, І., Галус, О., Кришук, Б., & Адамський, В. Хмельницький: ФОР Стрихар А.М.

Shorobura I. Volunteer activities in Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy under the conditions of the martial law

The article reveals the peculiarities of volunteer activities in Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy under the conditions of the martial law.

The definition of volunteering, its meaning, principles, main areas of activity in the academy have been provided.

Special attention is paid to such directions as the organization of educational work of the institution under the conditions of martial law, assistance to the Armed Forces of Ukraine, assistance to refugees, educational work among the evacuated and local population directly and through social networks.

In particular, it is noted that the assistance of the Armed Forces of Ukraine was aimed at collecting funds for the purchase of protective equipment, shoes, and underwear for soldiers. Body armor, tactical gloves, binoculars, professional UAV, tactical backpacks, medicines, products, etc. were purchased with the Academy team's funds.

Assistance to temporarily displaced persons, providing them with a place in a dormitory, organization of free food was also noted. The academy carries out educational work, psychological counseling among evacuees and the local population through direct contacts and the Internet. It is also shown that the educational hub is constantly operating on the basis of the institution. Teachers and students participate and conduct courses on the history of Ukraine, the Ukrainian language, work with adults and children of preschool and school age of temporarily displaced persons at their request.

It is also emphasized that students and teachers constantly participate in patriotic flash mobs, record and distribute patriotic notes, author's poetry and music, video recordings aimed at supporting the Armed Forces of Ukraine and displaced persons in social networks. Concert programs have been prepared for soldiers and refugees.

It is emphasized that the academy, under the auspices of the Khmelnytskyi Regional Department of Education, holds the open patriotic festival-competition "With Ukraine in Heart", applications for participation in which are submitted by children and teenagers from all over Ukraine.

The principles of volunteer activity at Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy have been highlighted, such as: voluntariness, non-profitability, collectivity.

Key words: *volunteer activities, martial law, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, principles of volunteer activities, directions of volunteer activities.*